

Освіта має перетворитися на ефективний важіль економіки знань, на інноваційне середовище і стати реальною гарантією забезпечення високих соціальних стандартів.

Отже, поряд з ефективним управлінням системою освіти, створення нових педагогічних технологій, впровадження інтерактивних методів навчання, реалізація компетентнісного підходу до підготовки молодих спеціалістів є найактуальнішими завданнями педагогічної спільноти сьогодні.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Концепція розвитку освіти України на період 2015–2025 років / Проект / http://www.mon.gov.ua/img/zstored/files/project_30102014.doc
2. **Складановська М. Г.** Інноваційне навчання: активізація пізнавальної діяльності студентів. : навч. посіб. Вид. 2-ге, доп. – Д. : ПДАБА, 2012 – 108 с.

SUMMARY

Recently it was published a project of Concept of Education of Ukraine for the period 2015-2025 years to discuss the educational community and the public. As defined in the project throughout the period of independent Ukraine in the education sector of the country accumulated numerous problems systemic. To ensure education as a foundation for sustainable development requires systemic education reform, which should be the subject of public consensus.

Top priority in the reform of higher education acquire new pedagogical models and technologies, methods and teaching aids that have a shape future professional competence as subject of the concept of sustainable development. The most important are the ability and the need to acquire new knowledge, independent learning activity, the ability to analyze unusual situations and based on this analysis, the acquired knowledge by working in a team of professionals make informed decisions and take responsibility for their consequences. The value of the individual, his interests - a dominant priorities of modern education, organization, content and innovative research. So, along with the effective management of the system of education, new educational technologies, the introduction of interactive teaching methods, implementation of competence approach to training young professionals is the most urgent task of the academic community today.

REFERENCES

1. Kontsepsiya rozvytku osvity Ukrayiny na period 2015-2025 rokiv / Proekt / http://www.mon.gov.ua/img/zstored/files/project_30102014.doc
2. **Skladanovska M. G.** Innovatsiynе navchannya: aktyvizatsiya piznavalnoyi diylnosti studentiv.: navch. posib. Vyd. 2-he, dop/ – D. : PDABA, 2012 – 108 s.

УДК 261.5

ПЕТРО МОГИЛА ТА «МОГИЛЯНСЬКА ДОБА»: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

В. Єгорова, методист

Ключові слова: Петро Могила, митрополит, духовенство, православ'я, просвітництво, освіта, Києво-Могилянська академія.

Постановка проблеми. Петро Могила – один із найвідоміших церковних, культурних і громадських діячів України, велич якого справедливо позначена в історії терміном «могилянська доба». Він — видатний богослов, просвітник, гуманіст, реформатор, фундатор національно-культурного відродження України. Життя київського митрополита Петра Могили для багатьох людей ще й сьогодні є неабиякою загадкою. Складною і суперечливою була доля цього визначного церковного та культурного діяча, що полишив неабиякий слід в історії та культурі України. Про Могилу написано багато праць і в Україні, і за кордоном. Його, як правило, аналізують як громадсько-політичного, культурного та релігійного діяча.

З іменем Петра Могили пов'язане розгортання системи вищої і середньої освіти в Україні та Росії, яка не просто копіювала західноєвропейські школи, а й могла конкурувати з ними. Він був фундатором і творцем першого в усій Східній Європі вищого навчального закладу – Києво-Могилянської колегії, що стала попередницею Української академії та Київського університету.

Меценат українського мистецтва, письменник і публіцист, він залишив близько 20 творів церковно-теологічного, полемічного, просвітницького, філософського та моралізаторського характеру. Зокрема, йому належить розробка й обґрунтування обрядів, характерних для життя українського суспільства того часу, наприклад, ритуалу вінчання.

Аналіз публікацій. Петро Могила — постать незвичайна в історії та культурі України, тому вивченню різних аспектів його життя та діяльності завжди приділялося багато уваги дослідників. Зокрема, М. Грушевський у своїй праці «Історія української літератури» [4] та М. Костомаров у дослідженні «Київський митрополит Петро Могила» [6] докладно вивчали наукову, релігійну та суспільно-політичну діяльність Петра Могили. Серед інших відомих дослідників життя та діяльності Могили можна виділити таких: А. П. Жуковський [5], О. Білодід [1], С. І. Головащенко [3], В. М. Нічик [8], В. В. Панасюк [10], Д. Садовяк [11], С. Семчинський [12], П. Толочко [13], З. І. Хижняк [14].

В історіографії на сьогодні існує кілька поглядів на Могилу, жоден з яких не можна визнати ні повним, ні об'єктивним – надто очевидна їх політична чи вузька конфесійна приналежність і тенденційність.

Мета статті полягає у цілісному вивченні життя та діяльності Петра Могили, встановленні місця та ролі владики у суспільно-політичному та культурно-релігійному житті України, розкритті значення Петра Могили у популяризації освіти серед українського населення, з'ясуванні особливостей нагородження освітян нагрудним знаком «Петро Могила», зокрема викладачів Придніпровської державної академії будівництва та архітектури.

Виклад матеріалу. Петро Могила був вихідцем із давнього молдавського боярського роду. Він народився 21 (30) грудня 1574 року, за іншими відомостями – 31 грудня 1596 року (10 січня 1597 р.) в сім'ї валаського і молдавського господаря Симеона Могили та семигородської княжни Маргарет. Саме у 2014 році ми відзначали 440-річний ювілей від дня народження відомого культурного і церковного діяча.

У 1607 році внаслідок боротьби за владу батько хлопця загинув. Після смерті Симеона Могили та після захоплення в 1612 році Кантемиром Мурзою молдавсько-валахійських володінь княжна Маргарет разом із сином мусили покинути Молдавію та переїхати на українські землі Речі Посполитої, де їх прийняли родичі – князі Стефан Потоцький, Самуїл Корецький та Михайло Вишневецький [15; с. 3].

Початкову освіту Петро Могила здобув у Львівській братській школі, організованій в 1586 році для захисту та збереження православної віри. Родина Могили дотримувалася православ'я і мала тісні зв'язки з Львівським братством, постійно допомагаючи йому коштами та послугами у будівництві. Львів був розташований неподалік від тодішніх молдавсько-валахійських володінь і Львівське братство, відчуючи потребу в коштах, часто зверталось до одновірних молдавських господарів із проханнями про матеріальну допомогу.

Подальшу освіту Петро здобував у європейських університетах: Польській академії в Замості, а згодом навчався у різних навчальних закладах Голландії та в Парижі.

Петро Могила вільно володів грецькою та латинською мовами і досить швидко опанував богословську науку. Після повернення до Речі Посполитої він пішов на військову службу, брав участь у Цецорській битві 1620 року та Хотинській битві 1621 року.

Мало відомо про період життя Петра Могили починаючи від його участі в Хотинській битві та до посвяти у сан киево-печерського архімандрита. Могила почав часто відвідувати Київ і брати активну участь у справах православної віри. Спілкування з Іовом (митрополит Іов Борецький, наставник Могили ще за часів навчання у Львівській братській школі) остаточно завершило формування поглядів Петра Могили і, по суті, визначило напрям його подальшої життєвої діяльності. У 1625 році він прийняв чернечий постриг у Києво-Печерському монастирі.

Після смерті 21 березня 1627 року архімандрита Печерської лаври Захарія Копистенського у грудні 1627 року на цю посаду було посвячено Петра Могилу. У цей час йому виповнилося тридцять років. У такому віці обрання на таку високу церковну посаду здійснювалося чи не вперше. Очевидно, цьому посприяла підтримка Борецького та інших впливових шляхетських

сімей, які сповідували православну віру, попереднє іноцтво Петра Могили та його особисте багатство. 1628 року польський король Сигізмунд III затвердив Могили на цій посаді.

Життя і церковна служба Петра Могили припали на складний час в історії православної церкви в Україні. У 1596 році була підписана Берестейська унія, в результаті якої більшість православних єпископів визнала верховенство Папи Римського, а Київська православна митрополія відновила свою єдність з Римо-католицькою Церквою. Ті православні ієрархи та священники, які не визнали унії, фактично опинилися поза законом. Вірні та більшість монастирів також виступили проти унії. Проте у здійсненні її положень була зацікавлена світська влада, тому утиски православних, які не хотіли визнавати зверхність Риму, стали звичним явищем. Унія була виявом глибокої кризи в Православній церкві. Петро Могила вважав надзвичайно важливою справою примирення усіх православних — тих, які визнали унію, і тих, які виступали проти неї.

Після смерті Іова Борецького Петро Могила ознайомився з духовним заповітом наставника і вступив до Київського братства та став старшим братчиком, опікуном і фундатором братства, монастиря та школи. Ця посада відкривала йому шлях до митрополичої кафедри, але митрополитом було наставлено Ісайю Копинського.

Активно займався Петро Могила і друкарською діяльністю. Він докладав усіх зусиль, щоб за час його архимандритства Києво-Печерська друкарня посіла визначне місце як серед інших друкарень України та Білорусі, так і в суспільному житті загалом. За п'ять з половиною років його настоятельства з лаврської друкарні вийшло 15 назв видань. Серед них були і книги самого Петра Могили. В 1628 році в Лаврі були видрукувані перекладені Петром Могилою з грецької «Агапита діакона главизны поучительны» і «Тредь цветная», в яких пояснювалися важливість і значення церковних гімнів.

У 1629 році на Київському помісному соборі був схвалений до видання «Літургіаріон» Петра Могили. Він являв собою службеник, виправлений архимандритом за грецькими джерелами і з його власними догматичними й обрядовими роз'ясненнями літургії. Це одна з найвизначніших праць Могили, яка протягом понад двохсот років не втрачала свого значення. Окрім цього у власноручних записках Могили зберігся ряд канонів і церковних співів, що частково увійшли до майбутніх лаврських видань. Ці невеликі твори, написані церковно-слов'янською мовою, свідчать про неабиякий літературний хист Петра Могили [8; с. 154].

Значну частину свого життя Петро Могила присвятив розвитку православного шкільництва та освіти в Україні. Перебуваючи на посаді архимандрита, він згуртував довкола себе освічених людей. Восени 1631 року на території Києво-Печерської лаври він відкрив першу школу. Викладання у лаврській школі велося латинською та польською мовами, і створювалася вона за зразком провідних шкіл того часу — єзуїтських колегій. Усього в ній навчалася понад сто учнів. Петро Могила добре усвідомлював значення освіти в розвитку суспільства і прагнув заснувати в Києві такі школи, які відповідали б потребам часу і ні в чому не поступалися б подібним європейським навчальним закладам. Ще задовго до відкриття школи, турбуючись про досвідчених викладачів, Петро Могила добирав здібних молодих людей і за свої кошти відправляв їх за кордон на навчання.

Проте шкільні справи не давалися Петру Могили легко. Спочатку печерсько-лаврські інокі виступили проти надання школі приміщень. Могили вдалося владнати цю проблему, але, як тільки розпочалося навчання, противники Могили стали вбачати у лаврській школі конкурента Київській братській школі. Київське братство та козацтво порушили питання про об'єднання Київської братської школи та лаврської. Їх підтримав і новий митрополит Ісайя Копинський. Петро Могила погодився об'єднати лаврську школу з братською за умови, що буде охоронцем і опікуном об'єднаного закладу.

Лаврську школу, об'єднану в 1632 році з братською, згодом було перетворено на Києво-Могилянську колегію. Це була перша вища православна школа у Східній Європі. Колегія була організована за зразками єзуїтських навчальних закладів. Студенти вивчали тут три мови: грецьку, латинську і церковно-слов'янську, студіювали богослов'я та світські науки. Серед випускників цієї колегії була чимало представників еліти тогочасної України і Білорусії [8; с. 163].

На утримання колегії та монастиря Могила записав дві лаврські волості і подарував власне село Позняківку, крім того, надавав грошову допомогу як колегії, так і вчителям та учням. З огляду на швидке зростання кількості учнів 1634 року була відкрита філія колегії у Вінниці, яку пізніше перенесли до Гощі на Волинь, де вона проіснувала до кінця XVII століття, а

1636 року Могила заснував колегію в Кременці. З іменем Петра Могили пов'язане розгортання православної системи вищої та середньої освіти в Україні, яка копіювала католицькі школи, намагаючись конкурувати з ними.

У квітні 1632 року помер король Сигізмунд III. За польським звичаєм після смерті короля мав зібратися так званий конвокаційний сейм, на якому робився огляд діяльності попереднього короля, обговорювалися різні думки й пропозиції щодо майбутнього королівства. Потім збирався елекційний сейм, на якому обирався новий король.

У Прилуках було скликано велику козацьку Раду, яка обрала на сейм делегацію. Петро Могила був делегований на сейм від імені митрополита Ісайї Копинського та всього православного духовенства. На сеймі він мав вимагати скасування всіляких актів, що забороняли православним будувати церкви, відкривати колегії, друкарні, повернення єпархій, церковних маєтків. Владислав IV відновив Київську митрополію і повернув православним скасовані привілеї. Він підтримував Могилу у намаганнях посісти посаду митрополита в Києві.

Петро Могила подякував Владиславу за «розумне і справедливе рішення». Тим часом козаки і православне духовенство в один з останніх днів сейму прийняли рішення усунути від митрополії Ісайю Копинського як людину престарілу й хворобливу. Тут же, у Варшаві, митрополитом було обрано Петра Могилу.

12 березня 1633 року Владислав затвердив митрополитом Петра Могилу. Королівською грамотою Могилі віддавалася Києво-Софіївська церква, утримувалася за ним і Києво-Печерська архимандрія, доручався нагляд над Пустинно-Микільським монастирем. Невдовзі було отримане благословіння й патріарха константинопольського, причому патріарх надавав новому митрополиту звання «екзарха святого константинопольського трону».

Петро Могила приділяв велику увагу пошукам, розкопкам і відновленню давніх святинь Києва. Насамперед, це стосується Десятинної церкви, зруйнованої за часів Батия. Біля фундаменту цього храму знайшли мармурові саркофаги з останками св. Володимира і його дружини Анни. Голову рівноапостольного князя було перенесено в Успенський собор Києво-Печерської лаври. На території, яку раніше займала Десятинна церква, митрополит приблизно в 1635 р. спорудив невеличку каплицю на честь св. Миколая. Неподалік Десятинної було відновлено Трьохсвятительську церкву. Капітальної перебудови зазнав і храм Спаса на Берестові. Завдяки зусиллям П. Могили основні храми й монастирі Києва, відремонтовані й перебудовані, знов опинились у руках православних. У цьому митрополиту допомагали всі православні кияни, завдяки підтримці яких удалося подолати опір католицького воєводи Києва Януша Тишкевича.

Петро Могила приділяв велику увагу розробленню та оформленню православної догматики, спираючись на методи, які використовувала католицька церква за доби Контрреформації. Плодами цієї копіткої роботи були численні полемічні, спрямовані на захист православ'я, і фундаментальні богословські твори митрополита, видані друкарнею Києво-Печерської лаври. На скликаному у вересні 1640 року в Софії Київській помісному соборі митрополит намагався знайти підтримку свого розуміння системи й змісту основних православних догматів. Після палких дискусій, у ході яких лунали закиди і щодо симпатій до католицизму, і щодо зречення святоотчеської традиції, собор у Києві загалом затвердив концептуальні позиції оновленого православного богослов'я П. Могили. Поданий митрополитом «Катехізіс», або «Православне сповідання віри», надіслали в Константинополь. У березні 1643 року його положення були затвержені патріархами константинопольським, александрійським, антиохійським та єрусалимським. Із Києва вийшов догматичний текст, який в оновленому вигляді представляв православну віру відповідно до духовних та інтелектуальних запитів початку Нового часу.

Петро Могила не тільки добре розумівся на всіх тонкощах католицької філософсько-теологічної традиції, а й був добре знайомий із протестантським богослов'ям. Кальвінізм він рішуче заперечував, але до інших реформаційних ідей ставився толерантно. Він особисто вінчав свою родичку Марію Могилянку з лідером литовських протестантів князем Радзивіллою. У творах П. Могили відчутне й лояльне ставлення до іудейської віри. Полеміка з іудаїзмом, як і з католицизмом, у нього, на відміну від православних авторів попередніх десятиліть, позбавлена емоцій і має форму коректної дискусії.

Могилянське богослов'я піднесло Київ на рівень найважливіших теологічних центрів християнського світу, підтверджуючи метафоричне визначення міста як «Другого Єрусалима».

Тут під егідою митрополита в 30—40-х роках XVII ст. зростає нова генерація мислителів, які знали давні й нові європейські мови й мали належну філософську підготовку.

Тож не дивно, що фундаментальні праці П. Могили разом із працями київських учених, які продовжували його напрям, — І. Гізеля, Д. Туптала, С. Яворського, Ф. Прокоповича, становили підґрунтя богословської освіти в Україні й Російській імперії аж до середини XIX ст. Петро Могила задумав іще дві грандіозні праці: «Життя святих» (написав їх уже Д. Туптало) й загальне виправлення слов'янського тексту Острозької Біблії (над чим богослови працювали до кінця XVIII ст.).

Завдяки невтомній діяльності П. Могили та його однодумців Київ у другій чверті XVII ст. перетворився на центр православної європейської освіченості й богословської культури. Місце конфесійної нетерпимості попередніх десятиліть заступили ідейна толерантність і прагнення до культурно-духовного синтезу. Митрополитові була близькою ідея зближення східної і західної церков, навіть їх об'єднання на конфедеративних засадах (із визнанням Києва церковним центром, рівним Риму й Константинополю, як свого часу пропонував М. Смотрицький, і закріпленням за його духовним главою звання патріарха). Із приводу стосунків між православ'ям і католицизмом Петро Могила в 1645—1646 рр. листувався з папою римським, та зусилля досягти злагоди виявились марними. Ватикан не збирався визнавати православну церкву рівною собі стороною і наполягав на її підпорядкуванні через унію. А це для митрополита київського і всіх православних України було неприйнятним.

Петро Могила як постать — це реальне буттєве втілення консервативної за духом літературної мрії доби українського пізнього Середньовіччя. Тому не дивно, що багато вітчизняних і зарубіжних науковців не сприймали або не до кінця сприймали весь розмах його світогляду. Генеалогія роду Могили не становить таємниці й сягає, згідно з польськими геральдиками, Муція Сцеволи, нащадки якого перейшли з Риму до Греції, а звідти — в Молдову. За іншими твердженнями, румунського походження, предком Могили був молдавський дворянин Пуриг, який допоміг у битві молдавському господарю Стефану IV, отримав від нього щедру винагороду й ім'я Могила («пагорб»). Прямим предком Святого вважається великий виночерпій (чашник), потім член княжої ради при господарі Стефані Великому Козьма Могила. Легендарність або міфопоетизація початку родоводу є рисою прикметною для багатьох тогочасних геральдик відомих осіб, але у даному випадку вона символізує переможність головного героя на одразу двох полях змагання — духовному та світському. Підтвердженням цієї думки, за задумом авторів геральдик, повинен стати й подальший життєвий шлях нащадка аристократичних родів. Уявлення про переможність імені Могили на полях звитяги посилюється також традиційним для середньовічно-ранньобарокових геральдик згадування про предтечу головного героя в славному родоводі Могили, який також мав схожі чесноти, діяння та риси характеру, як і головний герой геральдики.

Згаданим предтечею в родоводі Петра Могили можна вважати Йоана (Іоана) Могили (онука Козьми Могили), який керував Молдавською державою за господаря Олександра. Йоан—Йоанніке Могила був не лише дідом Петра. Він ніби попередньо пройшов до нього основні етапи шляху, не здобувши, щоправда, таких визначних перемог у звитягах, які згодом здобуде його онук. Посередництво Йоана—Йоанніке Могили було посередництвом онукові не лише за законами геральдичної поетики, а й через те, що справді значні дії, прозріння й відкриття повинні були прийти до роду Могили не на рідній, а на чужій землі, яка внаслідок своєї відповідності масштабів цього роду повинна була стати полем для реалізації його потенціалу. Цією землею стала для духовного простору роду Могили Україна.

Отже, прізвище Могила належить до знатних давніх родів молдавських. Бояри Мовіле, які володіли молдавським престолом, орієнтувалися, перш за все, на Польщу, хоча були лояльні й до Туреччини. У Польщі представники роду Мовіле називали себе Могила, це слово в ті часи позначало пагорб, як і «мовіле». Підтвердження цьому знаходимо у Великому тлумачному словнику сучасної української мови: «могила» (з півд. руського «пагорб, курган») — місце поховання і насип, горбик на ньому (Братська могила) чи високий насип на місці давнього поховання (Сторожова могила) [2; с. 535]. Саме таке тлумачення поняття «могила» знаходимо й у віршах Великого Кобзаря — Т.Г. Шевченка:

«Високі ті могили,
Де лягло спочити
Козацьке біле тіло,
В китайку повите.

Високі ті могили
Чорніють, як гори,
Та про волю нишком в полі
З вітрами говорять» [9; с. 664].

А могила тоді називалась інакше – «домовина». За цим же словником – «місце, де поховано померлого, могила або те саме, що труна» [9; с. 238].

Петро Могила помер останнього дня 1646 року (за іншими відомостями – 11 січня 1647 року), коли йому виповнилося лише п'ятдесят. На посаді митрополита він прослужив усього чотирнадцять років. 3 (19) березня 1647 року тіло покійного, згідно з його волею, було перенесене й покладене у Великій церкві Києво-Печерської лаври біля лівого крила. Він заповів, щоб йому не ставили ніяких монументів чи надгробків. Пам'ятником Петрові Могилі лишилася славетна академія. Тривалий час у Київській академії щороку 31 грудня відбувалася панахида, на яку збиралося лише духовенство міста. Академія свято берегла пам'ять про свого великого благодійника.

У 1996 році Петро Могила став першим, кого канонізували у святі Українські Православні Церкви усіх конфесій. Узагалі П. Могила був канонізований 15 автокефальними Церквами Вселенської Церкви (тільки Російська Православна Церква канонізувала його як місцевого шанованого святого, тобто святого, якого шанують лише на певній території).

За кілька днів до смерті первосвятитель склав духовний заповіт, оголошуючи Києво-Братську колегію першою спадкоємицею свого майна. Їй він заповів 81 тис. злотих, все своє нерухоме майно, коштовності та бібліотеку. На той час Петро Могила мав одну з найбагатших бібліотек. У ній були твори Сенеки, Горація, Цезаря, Цицерона, Макиавеллі, трактати Авіценни та інше. Поряд із богословською літературою сусідували польські хронічки, руські літописи, документальні збірники, хронографи. До його бібліотеки увійшли книги, які свого часу заповів Могилі Іова Борецький.

Пам'ять про відомого митрополита, просвітителя та культурного діяча Петра Могили живе і донині. Найголовніший його здобуток – це створення Києво-Братської колегії, яку згодом перейменували на Києво-Могилянську академію на честь її благодійника та опікуна. За час існування Києво-Могилянської академії з її стін вийшло багато відомих випускників. До вихованців належали гетьмани Іван Мазепа, Пилип Орлик, Павло Полуботок, Іван Скоропадський та Іван Самойлович, а також багато козацької старшини. Тут навчалися архітектор Іван Григорович-Барський, композитори Артемій Ведель та Максим Березовський, філософ Григорій Сковорода та науковець Михайло Ломоносов. Авторитет та якість освіти в академії також приводили сюди іноземних студентів. Вихованці академії часто продовжували освіту в університетах Європи.

Протягом існування Києво-Могилянської академії в її приміщеннях розміщувалася Київська духовна академія, Дніпровська військова флотилія, Київське вище військово-морське політичне училище. 19 вересня 1991 року, згідно з розпорядженням Голови Верховної Ради України «Про відродження Києво-Могилянської академії», було створено Університет «Києво-Могилянська академія» на історичній території Києво-Могилянської академії, а 1994 року університет отримав статус національного (НаУКМА).

Деякий час НаУКМА мав дві філії – в Острозі та в Миколаєві. Тепер вони стали окремими університетами – Національним університетом «Острозька академія» та Чорноморським державним університетом ім. Петра Могили. За участі НаУКМА також було створено Кременецький обласний гуманітарно-педагогічний інститут ім. Т. Шевченка. Під опікою університету діє також мережа колегіумів, яка налічує 12 навчальних закладів по всій Україні. Пам'ятники Петру Могилі можна зустріти не лише на території України, а й за її межами. Його ім'я носять вулиці деяких міст нашої країни, зокрема 1 червня 2013 року вступило в силу рішення міської ради м. Луцьк про перейменування вулиці Тюленіна на вулицю Петра Могили.

Петро Могила добре розумів значення духовної культури в житті українського народу. Саме завдяки йому був зроблений значний крок у розвитку вищої освіти в Україні. Тому і логічним було створення нагрудного знака «Петро Могила» як заохочувальної відзнаки Міністерства освіти і науки України, який має третій (найвищий) ступінь серед відзнак, запроваджених міністерством. 11 липня 2005 року вийшов наказ Міністерства освіти і науки України про затвердження «Положення про нагородження нагрудним знаком «Петро Могила» Міністерства освіти і науки України». У першому пункті цього Положення йдеться, що «заохочувальною відзнакою Міністерства освіти і науки України – нагрудним знаком «Петро

Могила» (далі – Нагрудний знак) – відзначаються наукові та науково-педагогічні працівники, а також інші особи за значний особистий внесок у розвиток вищої освіти, які домоглися значних успіхів в організації навчальної, науково-методичної та науково-дослідницької роботи, підготовці та підвищенні кваліфікації наукових та науково-педагогічних кадрів, розвитку педагогічної науки, створенні підручників і навчальних посібників для вищих навчальних закладів» [7].

Міністерство освіти і науки України веде список нагороджених Нагрудним знаком. Серед цих імен – й імена висококваліфікованих та достойних викладачів нашої академії: Б. М. Дікарев, Г. П. Євсєєва, Н. І. Кобзар, Т. А. Ковтун-Горбачова, М. А. Моторний, П. М. Нажа, І. Ф. Огданський, В. В. Сафонов, О. В. Челноков, Л. І. Чередниченко. Однак, на жаль, наказом № 1047 від 30.07.2013 року за підписом тодішнього міністра освіти і науки України Д. І. Табачника було скасовано низку нагород у галузі освіти, а саме: нагрудні знаки «Софія Русова», «О. А. Захаренко», «І. Г. Ткаченко», «А. С. Макаренко», а також «Петро Могила». Залишився лише нагрудний іменний знак «Василь Сухомлинський», хоча, на наш погляд, постать Петра Могили теж досить значуща і важлива у сфері вищої та середньої освіти України. Ми сподіваємося, що нагрудний знак «Петро Могила» повернуть до почесних відзнак України, і його з честю отримає ще не один працівник освіти.

Висновок. Постать Петра Могили ніколи не переставала цікавити як його сучасників, так і пізніше істориків, викликаючи притому полярні думки й судження. Але на яких би рисах характеру чи особливостях діяльності вони не зупинялися, всі одностайні в тому, що це був вольовий, авторитетний, твердий керівник, покликаний своєю добою та її звичаями. В той же час неодмінно відзначаються і його здібності досвідченого організатора, доброго порадики, мудрого наставника. Діяльність Петра Могили відіграла значну роль у розвитку вітчизняної освіти, науки і культури, сприяла пробудженню свідомості українського народу, усвідомленню ним своєї гідності.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Білодід О. Загадка Петра Могили // Київська Старовина. — 1993. — № 3. — С. 5 – 39.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. — К. : Ірпінь, 2004. — 1440 с.
3. Головащенко С. І. Образ Христа в богословсько-катехітичній, літургійній та моралістичній творчості митрополита Київського Петра Могили // Образ Христа в українській культурі. — К., 2001.
4. Грушевський М. Історія української літератури. — К., 1995. — Т. 6.
5. Жуковський А. П. Могила й питання єдності церков. — К. : Мистецтво, 1997. — 429 с.
6. Костомаров М. Київський митрополит Петро Могила // Хроніка 2000. — 2004. — Вип.60. — С. 10-49.
7. Майборода В. К. Нагороди в галузі освіти // Енциклопедія освіти. — К., 2008. — С. 543 – 544;
8. Нічик В. М. Петро Могила в духовній історії України. — К.: Укр. центр духовн. культури, 1997. — 321с.
9. Новий тлумачний словник української мови у 4 т. — Т. 2 / Укладачі: проф. В. В. Яременко, к. філол. н. О. М. Сліпушко. — К., 2000. — 911 с.
10. Панасюк В. В. Митрополит Петро Могила – фундатор національно-культурного відродження в Україні / В. В. Панасюк та ін. — Львів, 1995. — 29 с.
11. Садов'як Д. Петро Могила – митрополит Київський. — К., 2000. — 160 с.
12. Семчинський С. Петро Могила — митрополит, учений // Пам'ять століть. — 1997. — № 3. — С. 114-159.
13. Толочко П. Феномен Петра Могили (Із виступу на Міжнародному колоквиумі в Парижі) // Київська старовина. — 1996. — № 6. — 77 с.
14. Хижняк З. Освіта в релігійних, культурних, політичних діяннях П. Могили // Україна: людина, суспільство, природа. — К., 1997. — 84 с.
15. Шевченко В. Петро Могила: Штрихи до портрета людини, діяча, богослова (Дворіччю канонізації присвячується) // Українська мова та література. — 14 квітня. — 1999. — С. 3-4.

SUMMARY

The formulation of the problem. Petro Mohyla is one of the most famous religious, cultural and public figures of Ukraine, whose true greatness is marked in the history by the term "Mohyla's Period of Ukrainian History." He is a prominent theologian, educator, humanist, reformer, founder of the national cultural revival of Ukraine. The life of Kyiv Metropolitan Petro Mohyla for many people even today is extraordinary mystery. Complex and controversial was the fate of the church and prominent cultural figure that left considerable mark in the history and culture of Ukraine. **The analysis of recent research.** In historiography today there are several views on Mohyla, none of which can be considered neither complete nor objective as their political or narrow religious affiliation and tendency are too obvious. **The conclusions.** The figure of Petro Mohyla has never lost interest of his contemporaries and later historians as causing polar thoughts and opinions. But whatever traits or features of activities they stopped at they all agreed that it was a strong-willed, authoritative, hard head, called by his era and its customs. At the same time certainly they marked his skills of an experienced organizer, a good counselor, a wise mentor. His name is linked to deployment of higher and secondary education in Ukraine and Russia which was not simply copying Western schools, but could compete with them. He was the founder and creator of the first in Eastern Europe higher education institution - Kyiv-Mohyla College, which became the forerunner of Ukrainian Academy and the University of Kiev.

REFERENCES

1. **Bilodid O.** Zagadka Petra Mogy`ly` // Ky`yivs`ka Starovy`na. — 1993. — #3. — S. 5-39.
2. Vely`ky`j tlumachny`j slovny`k suchasnoyi ukrayins`koyi movy` / Uklad. i golov. red. V.T. Busel. — K.: Irpin`, 2004. — 1440 s.
3. **Golovashhenko S. I.** Obraz Xry`sta v bogoslovs`ko-katexity`chnij, liturgijnij ta moralisty`chnij tvorchosti my`tropoly`ta Ky`yivs`kogo Petra Mogy`ly` // Obraz Xry`sta v ukrayins`kij kul`turi. — K., 2001.
4. **Grushevs`ky`j M.** Istoriya ukrayins`koyi literatury`. — Ky`yiv, 1995. — T. 6.
5. **Zhukovs`ky`j A. P.** Mogy`la j py`tannya yednosti cerkov. — K.:My`stecztvo, 1997. — 429 s.
6. **Kostomarov M.** Ky`yivs`ky`j my`tropoly`t Petro Mogy`la// Xronika 2000. — 2004. — Vy`p.60. — S. 10-49.
7. **Majboroda V. K.** Nagorody` v galuzi osvity` // Ency`klopediya osvity`. — K., 2008. ISBN 978-966-667-281-3 — C. 543 — 544.
8. **Nichy`k V. M.** Petro Mogy`la v duxovnij istoriyi Ukrayiny`. — K.: Ukr. centr duxovn. kul`tury`, 1997. — 321s.
9. Novy`j tlumachny`j slovny`k ukrayins`koyi movy` u choty`r`ox tomax. — T. 2 / Ukladachi: prof. V.V. Yaremenko, k.filol.n. O.M. Slipushko. — K., 2000. — 911 s.
10. **Panasyuk V. V.** My`tropoly`t Petro Mogy`la — fundator nacional`no-kul`turnogo vidrodzhennya v Ukrayini / Avt. kol. Panasyuk V.V. ta in. — L`viv, 1995. — 29 s.
11. **Sadovyak D.** Petro Mogy`la — my`tropoly`t Ky`yivs`ky`j. — K., 2000. — 160 s.
12. **Semchy`ns`ky`j S.** Petro Mogy`la — my`tropoly`t, ucheny`j // Pam'yat` stolit`. — 1997. — # 3. — S. 114-159.
13. **Tolochko P.** Fenomen Petra Mogy`ly`: (Iz vy`stupu na Mizhnarodnomu kolokviumiv Pary`zhi) // Ky`yivs`ka starovy`na. — 1996. — # 6. — 77 s.
14. **Xy`zhnyak Z.** Osvita v religijnj`x, kul`turnj`x, polity`chnj`x diyannyax P. Mogy`ly` // Ukrayina: lyudy`na, suspil`stvo, pry`roda. — K., 23-24 sichnya, 1997. — 84 s.
15. **Shevchenko V.** Petro Mogy`la: Shtry`xy` do portreta lyudy`ny`, diyacha, bogoslova: (Dvorichchyu kanonizaciyi pry`svyachuyet`sya) //Ukrayins`ka mova ta literatura. — 1999. — 14 kvitnya. — S. 3-4.